

УДК 351:502

Кирич Н.Б., Ціх Г.В., Гагалюк О.І.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ: НОВІ ЄВРОПЕЙСЬКІ ВЕКТОРИ КУЛЬТУРНИХ РЕФОРМ

Kyrych N.B., Tsikh H.V., Nahaliuk O.I.

ENVIRONMENTAL POLICY OF THE STATE: NEW EUROPEAN VECTORS OF CULTURAL REFORMS

Удосконалення управління національним господарством України в умовах Євроінтеграційних процесів передбачає послідовну реалізацію заходів у сфері гермінативного розвитку. Загальне економічне зростання, що повинно спостерігатися в Україні, на даний час супроводжується форсованою експлуатацією природно-ресурсного потенціалу, порушенням екологічних систем внаслідок техногенної і антропогенної дії на культуру народу так і на оточуюче середовище. Загострення екологічної кризи в Україні актуалізує гермінативну проблематику формування збалансованого економічного розвитку і вимагає вивчення еколого-економічної системи з позиції стійкості в довготривалому інтервалі часу як культурного аспекту української нації. Необхідно зауважити, що дослідженнями проблем екологічного (гермінативного) розвитку займалися багато зарубіжних учених серед яких: П. Верден, Г. Дейлі, В. Джевонс, А. Дженіке, Р. Констанца, Т. Мальтус, Б. Митлін, Е. Пеццей, Ф. Пірс, К. Ріс, О. Кристіансен, Б. Пеццей, А. Якобс та ін. Серед українських учених, які працюють за цим напрямом, слід відзначити О. І. Амошу, В. М. Андрєєву, В. П. Антонюка, І. К. Бистрякова, О. О. Веклич, Н. І. Верхоглядову, О. Л. Гальцову, Л. А. Горошкову, Я. А. Жаліло, Д. В. Зеркалова, А. М. Колота, Е. М. Лібанову, О. І. Маслак, Л. М. Мельник, О. В. Покатаєву, Т. В. Стройко, А. І. Сухорукова, М. А. Хвесика, Є. В. Хлобистова, Н. М. Шмиголь та ін. Разом з тим вивченню ролі та місця екологічної політики в контексті гермінативного розвитку, та впливу зазначених відносин на його економічну, соціальну та культурну складові приділено недостатньо уваги, що й зумовлює актуальність дослідження у цій сфері суспільного життя.

Насправді, для забезпечення переходу до сталого розвитку країни особливу увагу необхідно звернути на формування не лише головних принципових механізмів екологічної політики, оскільки саме дана політика визначає особливості природних, соціальних і господарських умов функціонування національного господарювання, а і культурного чинника. Комплексне вирішення проблем еколого-економічного та соціально-культурного розвитку держави – це, безумовно, актуальне завдання сучасності. У цьому контексті наукове обґрунтування теоретико-методологічних засад розвитку згаданих детермінант гермінативної політики України має важливе прикладне значення та обумовлює актуальність обраної теми статті.

Серед найбільш суттєвих результатів дослідницької роботи слід відзначити відому систему релевантних параметрів культурної детермінанти екологічної політики, що включає: якість забезпечення населення базовими соціальними благами та послугами; розвиток і підвищення добробуту населення; забезпечення умов соціальної справедливості. Це дало змогу визначити соціально-культурні пріоритети та врахувати їх під час формування екологічно-гермінативної політики в Україні.

Слід зазначити, що теоретичне та практичне значення в цих обставинах економіко-математичного моделювання – для побудови моделей взаємодії соціально-економічної й гермінативно-культурної детермінанти екологічної політики та сталого розвитку національного господарства, кореляційно-регресійний аналіз – для побудови моделей, що враховують вплив факторів на результуючі показники щодо сталого розвитку економіки України та її екологічної політики.

Можна констатувати, що отримані експериментальні результати є суттєвими для розвитку соціальних детермінанти екологічної політики України та можуть бути використані в діяльності органів державного управління різних рівнів в т.ч. і в умовах добровільного об'єднання територіальних громад.

В цих обставинах слід відмітити наступні вектори удосконалення цього напрямку суспільної діяльності:

1. Темпи зростання параметрів соціальної складової державної політики, що впливають на гермінативно-культурний (екологічний) розвиток. В цьому зв'язку доцільно визначити прогностичні значення з подальшим оцінюванням вірогідності прогнозованих параметрів у майбутньому періоді, використовуючи рівняння лінійного тренду динамічного ряду та ін.

2. Доречним в цих обставинах є уточнення позиції держави щодо запропонованої моделі розрахунку інтегрованого еколого - економічного показника. За твердженням Л. Д. Тарасенка [6-7] з одного боку, чинник фактор здійснює позитивний вплив на навколишнє середовище. З іншого боку, числове вираження факторів завжди ≥ 0 , збільшення витрат призводить до зниження його ефективності». На нашу думку, тут присутня формально логічна суперечність, оскільки в процесі доведення створились умови для одночасного доказу істинності і хибності запропонованої автором моделі. В цих обставинах рекомендовано систему релевантних параметрів соціальної детермінанти екологічної політики, що включає: а) якість забезпечення населення базовими соціальними благами та послугами; б) розвиток і підвищення добробуту населення; в) забезпечення умов соціальної справедливості. Результуючими показниками є розвиток людського й соціального капіталу.

Встановлено, що систему критеріїв оцінювання та моніторингу параметрів ефективності соціальної детермінанти екологічної політики становлять:

а) якість забезпечення населення базовими соціальними благами й послугами: якісні умови навколишнього середовища (рівень народжуваності та смертності); рівень забезпеченості продуктами харчування (обсяги споживання основних продуктів харчування на одну особу та їх відповідність стандартам);

б) розвиток та підвищення добробуту населення. Добробут населення в контексті екологічної політики формується на основі складових: якість життя (рівень життя та умови життя) та способу життя (трудова, демографічна й міграційна активність).

в) забезпечення умов соціальної справедливості. Показником підвищення якості людського капіталу запропоновано вважати показник запасу здоров'я (рівень захворюваності), а соціального капіталу суспільства – кількість громадських екологічних рухів та організацій.

Оцінювання стану ефективності культурної детермінанти гермінативної політики в Україні за виокремленими показниками. Встановлено, що впродовж 2010–2017 рр. спостерігались як позитивні, так і негативні тенденції, що свідчить про необхідність постійного моніторингу цих параметрів і здійснення корегувального впливу на основні напрями екологічної політики з урахуванням можливих загроз і ризиків. В свою чергу формування параметрів екологічної політики в умовах гермінативного розвитку

держави пропонується здійснювати з урахуванням тих галузей національного господарства, які суттєво впливають на рівень культури у державі.

Отже, забезпечення сталого розвитку національного господарства та його провідних галузей з урахуванням взаємозв'язку трьох основних детермінант – економіко-екологічної й соціально-культурної із застосуванням економетричної моделі розподіленого лагу.

За результатами проведеного дослідження взаємної кореляції між парами величин: ВВП у фактичних цінах (країни, галузі, регіону) – витрати на охорону навколишнього середовища в країні, галузі, регіоні; обсяги викидів забруднювальних речовин в країні, галузі, регіоні – витрати на охорону навколишнього середовища в країні, галузі, регіоні; обсяги утворення відходів у галузі – витрати на охорону навколишнього середовища в країні, галузі, регіоні, – встановлено наявність лагу. Його наявність пояснена наявністю затримки щодо впливу витрат на охорону навколишнього середовища та економічний стан країни і регіону. Існує також затримка щодо впливу природоохоронних заходів на обсяги виробництва продукції, робіт та послуг.

Список використаних джерел:

1. Андрушків Б.М. Ресурсономіка: теоретичні та прикладні аспекти / Б.М. Андрушків, Ю.Я. Вовк, І.П. Вовк та ін. – Тернопіль: Терно-граф, 2012. – 456 с.
2. Андрушків Б.М. Інноваційні підходи до раціонального і ефективного використання природних ресурсів / Б.М. Андрушків, Ю.Я. Вовк, В.А. Паляниця, О.Б. Погайдак // Інноваційна економіка, 2012. – №1. – С. 13-18.
3. Вовк Ю., Погайдак О. Вплив факторів ресурсоемності продукції на ефективність виробництва в машинобудівній галузі. / Збірник тез XV наукової конференції ТНТУ ім. Івана Пулюя.
4. Вовк Ю. Організаційно-економічний механізм управління раціональним використанням ресурсів // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2011. – Вип. 1 (4). – URL: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2011/11vyuvr.pdf>.
5. Чечель А. О., Тарасенко Д. Л., Сухова К. К. Реалії та перспективи розвитку соціальної сфери в умовах децентралізації / Проблеми та перспективи розвитку державного управління в умовах реформування: колективна монографія / заг. ред. А. О. Чечель /, Є. В. Хлобистова. Бельско-Бяла (Польща): Вища школа економіки та гуманітаристики, 2017. С. 272–287.
6. Тарасенко Д. Л. Соціальні та екологічні детермінанти формування національної політики сталого розвитку: теорія, методологія, практика: монографія. Київ: ФОП Халіков Р. Х., 2018. 440 с.
7. Тарасенко Д. Л. Соціальний ресурс сталого розвитку: інституціональні умови та фактори впливу в Україні. Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України / гол. ред.: М. О. Кужелев. 2018. № 2. С. 396–414. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Znpnudps/index.html>.